

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRAS**

**ĮSAKYMAS
DĖL 2014–2020 METŲ EUROPOS SĄJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS
8 PRIORITETO „SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS IR KOVA SU SKURDU“
ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS NR. 08.3.1-ESFA-K-413 „SOCIALINĘ ATSKIRTŲ PATIRIANČIŲ
ASMENŲ INTEGRACIJA Į DARBO RINKĄ“ PROJEKTŲ FINANSAVIMO SĄLYGŲ APRAŠO
PATVIRTINIMO**

2017 m. rugpjūčio 2 d. Nr. A1- 404

Vilnius

Vadovaudamasis 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“, 65 ir 66 punktais:

1. T v i r t i n u 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonės Nr. 08.3.1-ESFA-K-413 „Socialinę atskirtį patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ projektų finansavimo sąlygų aprašą (pridedama).

2. P a v e d u šio įsakymo vykdymo kontrolę viceministrui pagal veiklos sritį.

Sveikatos apsaugos ministras,
pavadojantis socialinės apsaugos ir darbo ministrai

Aurelijus Veryga

SUDERINTA
Europos socialinio fondo agentūros
2017-07-14 raštu Nr. SB-2017-00531

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos socialinės
apsaugos ir darbo ministro
2017 m. rugpjūčio 2 d. įsakymu Nr. A1-404

**2014–2020 METŲ EUROPOS SAJUNGOS FONDŲ INVESTICIJŲ VEIKSMŲ PROGRAMOS 8
PRIORITETO „SOCIALINĖS ĮTRAUKTIES DIDINIMAS IR KOVA SU SKURDU“
ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS NR. 08.3.1-ESFA-K-413 „SOCIALINĘ ATSKIRTŲ PATIRIANČIŲ
ASMENŲ INTEGRACIJA Į DARBO RINKĄ“ PROJEKTŲ FINANSAVIMO SĄLYGŲ APRAŠAS**

**I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonės Nr. 08.3.1-ESFA-K-413 „Socialinę atskirtų patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ projektų finansavimo sąlygų aprašas (toliau – Aprašas) nustato reikalavimus, kuriais turi vadovautis pareiškėjai, rengdami ir teikdami paraiškas finansuoti iš Europos Sąjungos (toliau – ES) struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamus projektus (toliau – paraiška) pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos, patvirtintos Europos Komisijos 2014 m. rugsėjo 8 d. įgyvendinimo sprendimu, kuriuo patvirtinami tam tikri 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos elementai, kad, siekiant investicijų į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą tikslo, iš Europos regioninės plėtros fondo, Sanglaudos fondo, Europos socialinio fondo ir specialaus asignavimo Jaunimo užimtumo iniciatyvai būtų teikiama parama Lietuvai (apie nurodytą sprendimą Europos Komisija pranešė dokumentu Nr. C(2014) 6397) (toliau – veiksmų programa), 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonės Nr. 08.3.1-ESFA-K-413 „Socialinę atskirtų patiriančių asmenų integracija į darbo rinką“ (toliau – Priemonė) finansuojamas veiklas, iš ES struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų (toliau – projektas) vykdytojais, įgyvendindami pagal Aprašą finansuojamus projektus, taip pat institucijos, atliekančios paraiškų vertinimą, atranką ir projektų įgyvendinimo priežiūrą.

2. Aprašas yra parengtas vadovaujantis:

2.1. 2013 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2013 L 352, p. 1) (toliau – Komisijos reglamentas);

2.2. Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. A1-588 „Dėl Socialinės įtraukties didinimo 2014–2020 m. veiksmų plano patvirtinimo“ (toliau – Veiksmų planas);

2.3. Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. spalio 8 d. įsakymu Nr. 1K-316 „Dėl Projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Projektų taisyklės);

2.4. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2014 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 1K-499 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ (toliau – Veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašas);

2.5. 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2015 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. A1-90 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos prioritetų įgyvendinimo priemonių įgyvendinimo plano ir Nacionalinių stebėsenos rodiklių skaičiavimo aprašo patvirtinimo“ (toliau – Priemonių įgyvendinimo planas);

2.6. Rekomendacijomis dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams, patvirtintomis Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programos, Ekonomikos augimo veiksmų programos, Sanglaudos skatinimo veiksmų programos ir

2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos valdymo komitetų 2014 m. liepos 4 d. posėdžio protokolu Nr. 34 (su vėlesniais pakeitimais) ir paskelbtomis ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt (toliau – Rekomendacijos dėl projektų išlaidų atitikties ES struktūrinių fondų reikalavimams).

3. Apraše vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Aprašo 2 punkte nurodytuose teisės aktuose, Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. 528 „Dėl atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą“, ir 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. spalio 3 d. nutarimu Nr. 1090 „Dėl 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“.

4. Kitos Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **apsaugotas būstas** – pareiškėjo ar projekto partnerio išnuomotas gyvenamasis būstas projekto dalyviui, neturinčiam gyvenamojo būsto (tuo laikotarpiu, kai jis dalyvauja projekto veiklose), derinant tai su individualia socialinio darbuotojo pagalba ir kitomis paslaugomis, padedančiomis atkurti arba ugdyti šio asmens savarankiško gyvenimo įgūdžius ir integruotis į visuomenę;

4.2. **benamis** – asmuo, neturintis nuosavybės teise patalpos ar pastato ar kitos teisės naudotis tokia patalpa ar pastatu ir gyvenantis laikinojo apgyvendinimo įstaigose ar viešose vietose, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos gyvenamosios vietos įstatyme;

4.3. **de minimis pagalbos gavėjas**:

4.3.1. juridinis asmuo, kuris vykdo ar gali vykdyti ūkinę veiklą Lietuvos Respublikoje arba kurio veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje, jei jis dalyvauja Aprašo 12.6 papunktyje nurodytoje veikloje;

4.3.2. juridinis asmuo, kuris vykdo ar gali vykdyti ūkinę veiklą Lietuvos Respublikoje arba kurio veiksmai daro įtaką ar ketinimai, jeigu būtų įgyvendinti, galėtų daryti įtaką ūkinei veiklai Lietuvos Respublikoje, jei jis yra nevyriausybinė organizacija ir:

4.3.2.1. dalyvauja Aprašo 12.8 ir 12.9 papunkčiuose nurodytose veiklose;

4.3.2.2. arba planuoja iš projekto finansavimo lėšų įsigyti įrangą, įrenginius ar kitą turtą, suteikiančius organizacijai ekonominę naudą;

4.4. **nevyriausybinė organizacija** – nuo valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų nepriklausomas savanoriškumo pagrindais visuomenės ar jos grupės naudai veikiantis viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas nėra politinės valdžios siekimas arba vien tik religijos tikslų įgyvendinimas, kaip tai apibrėžta Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme. Valstybė ar savivaldybė, juridinis asmuo, kurio visuotiniame dalyvių susirinkime valstybė ar savivaldybė turi daugiau kaip 1/3 balsų, negali turėti daugiau kaip 1/3 balsų nevyriausybines organizacijos visuotiniame dalyvių susirinkime. Prie nevyriausybinių organizacijų nepriskiriamos:

4.4.1. politinės partijos;

4.4.2. profesinės sąjungos bei darbdavių organizacijos ir jų susivienijimai;

4.4.3. įstatymų nustatyta tvarka steigiamos organizacijos, kuriose narystė yra privaloma tam tikros profesijos atstovams;

4.4.4. susivienijimai, kurių daugiau kaip 1/3 dalyvių yra privatūs juridiniai asmenys;

4.4.5. sodininkų bendrijos, daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijos ir kitokios bendro nekilnojamojo turto valdymo tikslu įsteigtos bendrijos;

4.4.6. šeimos;

4.5. **nuosavas įnašas** – projekto vykdytojo ir (ar) partnerio (-ių) vykdančiojo personalo (vykdančio Aprašo 12 punkte numatytas veiklas) darbo užmokesčiui skirta nuosavų lėšų suma, kuria projekto vykdytojas ir (ar) partneris (-iai) prisideda prie projekto įgyvendinimo ir kurią gali sudaryti nacionalinės viešosios lėšos ir (arba) privačios lėšos. Nuosavu įnašu negali būti laikomas projekto vykdytojo ir (ar) partnerio (-ių) kitų įgyvendinamų projektų finansavimui skirtos lėšos;

4.6. **socialinės integracijos veikla** – veikla, skatinanti asmenų socialinį savarankiškumą ir asmens darbingumą, profesinės kompetencijos ir pajėgumo dalyvauti darbo rinkoje atkūrimą ir didinimą per psichosocialinę reabilitaciją (informavimą, konsultavimą, tarpininkavimą, atstovavimą, psichosocialinę pagalbą, sociokultūrinės paslaugas, socialinių įgūdžių ugdymą ir palaikymą) ir profesinę reabilitaciją

(profesinį orientavimą ir konsultavimą, bendrųjų su darbu susijusių įgūdžių ugdymą, profesinių įgūdžių ugdymą, aktyvios darbo rinkos politikos priemones).

5. Priemonės įgyvendinimą administruoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – Ministerija) ir Europos socialinio fondo agentūra (toliau – įgyvendinančioji institucija).

6. Pagal Priemonę teikiamo finansavimo forma – negražinamoji subsidija.

7. Projektų atranka pagal Priemonę bus atliekama projektų konkurso vienu etapu būdu.

8. Pagal Aprašą projektams įgyvendinti numatoma skirti iki 31 299 631 (trisdešimt vieno milijono dviejų šimtų devyniasdešimt devynių tūkstančių šešių šimtų trisdešimt vieno) euro finansavimo lėšų, iš kurių iki 24 909 343 (dvidešimt keturių milijonų devynių šimtų devynių tūkstančių trijų šimtų keturiasdešimt trijų) eurų – Europos socialinio fondo (toliau – ESF) lėšos, iki 6 390 288 (šešių milijonų trijų šimtų devyniasdešimt tūkstančių dviejų šimtų aštuoniasdešimt aštuonių) eurų – Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšos.

9. Pagal Aprašą skiriamų finansavimo lėšų paskirstymas apskritims:

Apskritis pavadinimas	Lėšų suma, Eur
Alytaus	1 500 000
Kauno	6 300 000
Klaipėdos	3 500 000
Marijampolės	1 600 000
Panevėžio	2 500 000
Šiaulių	3 000 000
Tauragės	1 000 000
Telšių	1 500 000
Utenos	1 500 000
Vilniaus	8 899 631
Iš viso:	31 299 631

10. Dėl finansavimo projektai konkuruoja pagal apskritis, t. y. apskrityje konkuruoja tie projektai, kurie paraiškoje ir paraiškos priede, užpildytame pagal Aprašo 3 priedo formą, nurodė, kad projekto veiklas vykdys toje apskrityje.

11. Priemonės tikslas – teikiant socialinės integracijos paslaugas, padėti socialinę atskirtį patiriančioms asmenims integruotis į darbo rinką.

12. Pagal Aprašą remiamos šios socialinę atskirtį patiriančių asmenų integravimo į darbo rinką veiklos:

12.1. individualus ar grupinis motyvavimas, asmens poreikių vertinimas, socialinių ir darbo įgūdžių ugdymas, palaikymas ir atkūrimas;

12.2. psichosocialinė pagalba, kaip apibrėžta Socialinių paslaugų kataloge, patvirtintame Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. balandžio 5 d. įsakymu Nr. A1-93 „Dėl Socialinių paslaugų katalogo patvirtinimo“ (toliau – Socialinių paslaugų katalogas);

12.3. profesinis orientavimas, informavimas, konsultavimas;

12.4. bendrųjų gebėjimų, kaip apibrėžta 2006 m. gruodžio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje dėl bendrųjų visą gyvenimą trunkančio mokymosi gebėjimų (2006/962/EB) (OL 2006 L 394, p. 10), ugdymas;

12.5. profesinis mokymas;

12.6. praktinių darbo įgūdžių ugdymas darbo vietoje;

12.7. tarpininkavimas ar kita pagalba įsidarbinant ir įsidarbinus;

12.8. projektą vykdančio personalo gebėjimų stiprinimas;

12.9. tarptautinis bendradarbiavimas (toliau – TB).

13. Įgyvendinant projektą privaloma vykdyti Aprašo 12.1 ir 12.3 papunkčiuose nurodytas veiklas. Kitos veiklos gali būti pasirenkamos įgyvendinti pagal poreikį. Į bent vieną iš Aprašo 12.1 ir 12.3 papunkčiuose nurodytą veiklą turi būti įtraukti visi projekto tikslinės grupės dalyviai.

14. Aprašo 12.5 papunktyje nurodyta veikla yra tinkama finansuoti tik tuo atveju, jeigu profesinis mokymas bus vykdomas pagal programas, apie kurias informacija yra paskelbta Atviroje informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistemoje (AIKOS) adresu <http://www.aikos.smm.lt>.

15. Pagal Aprašą nefinansuojamos:

15.1. projekto dalyvių išlaidos, jeigu tuo pačiu metu jiems teikiama parama pagal veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonės Nr. 08.3.1-ESFA-V-411 „Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, socialinė integracija“ ir Nr. 08.3.1-ESFA-V-412 „Romų socialinė integracija“;

15.2. viešosios įstaigos Romų visuomenės centro, Lietuvos čigonų bendrijos „Čigonų laužas“, Lietuvos romų bendruomenės, Romų integracijos namų, Romų integracijos centro, Lietuvos čigonų bendrijos „Čigonų laužas“ Šalčininkų skyriaus vykdomos veiklos, kurios finansuojamos pagal veiksmų programos 8 prioriteto „Socialinės įtraukties didinimas ir kova su skurdu“ įgyvendinimo priemonę Nr. 08.3.1-ESFA-V-412 „Romų socialinė integracija“.

16. Reikalavimai Aprašo 12.9 papunktyje nurodytai veiklai nustatyti Aprašo III skyriaus trečiajame skirsnyje.

17. Pagal Apraše nurodytas remiamas veiklas kvietimą teikti paraiškas numatoma paskelbti 2017 m. III ketvirtį.

II SKYRIUS REIKALAVIMAI PAREIŠKĖJAMS IR PARTNERIAMS

18. Pagal Aprašą galimi pareiškėjai yra nevyriausybinės organizacijos. Galimi partneriai yra viešieji ir privatieji juridiniai asmenys.

19. Pareiškėju (projekto vykdytoju) ir partneriu gali būti juridiniai asmenys, juridinio asmens filialai ar atstovybės.

20. Pagal Aprašą finansuojamiems projektams įgyvendinti vienas pareiškėjas gali teikti tik vieną paraišką. Jeigu vienas pareiškėjas pateikia daugiau nei vieną paraišką, įgyvendinančioji institucija atlieka Aprašo 73 punkte nurodytus veiksmus.

21. Tas pats juridinis asmuo, juridinio asmens filialas ar atstovybė gali būti tik vieno konkrečioje apskrityje planuojamo įgyvendinti projekto partneriu. Reikalavimas netaikomas savivaldybių administracijoms, savivaldybių socialinių paslaugų (paramos) centrums, kurių savininko (dalininko) teises ir pareigas įgyvendina savivaldybė (toliau – Socialinių paslaugų centras), ir teritorinėms darbo biržoms.

22. Juridinis asmuo, juridinio asmens filialas ar atstovybė, kuris yra pareiškėjas vienoje apskrityje planuojame įgyvendinti projekte, negali būti kito toje pačioje apskrityje planuojamo įgyvendinti projekto partneriu.

23. Pareiškėjas turi turėti pakankamus gebėjimus (ir patirties) vykdyti projektą:

23.1. pareiškėjas turi būti įregistruotas Juridinių asmenų registre ir veikti ne trumpiau nei 3 metus iki paraiškos pateikimo datos;

23.2. pareiškėjo steigimo dokumentuose (įstatuose, steigimo sandoryje arba veiklos nuostatuose), patvirtintuose ar pakeistuose ne vėliau nei prieš 3 metus iki paraiškos pateikimo datos, nurodyti pagrindiniai pareiškėjo veiklos tikslai ir uždaviniai turi būti susiję su socialinių paslaugų, kaip apibrėžta Socialinių paslaugų kataloge, teikimu ir (arba) socialinės integracijos veikla;

23.3. pareiškėjo organizacijoje ne trumpiau kaip dvylika mėnesių iki paraiškos pateikimo datos kiekvieną mėnesį dirbo ne mažiau kaip du apdraustieji. Apdraustieji darbuotojai yra fiziniai asmenys, apie kurių valstybinio socialinio draudimo pradžią yra pateiktas pranešimas Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Duomenys bus tikrinami vadovaujantis rekvizitai.vz.lt pateiktais duomenimis.

24. Iki paraiškos pateikimo pareiškėjas su partneriu (-iais) sudaro ir su paraiška pateikia jungtinės veiklos sutartį, kurioje nustato tarpusavio teises ir pareigas įgyvendinant projektą, kaip nustatyta Projektų taisyklių 163 punkte.

III SKYRIUS PROJEKTAMS TAIKOMI REIKALAVIMAI

PIRMASIS SKIRSNIS BENDRIEJI REIKALAVIMAI PROJEKTAMS

25. Projektai turi atitikti Projektų taisyklių 66 punkte nustatytus bendruosius projektų reikalavimus.

26. Projektai turi atitikti ši specialųjų projektų atrankos kriterijų, patvirtintą Veiksmų programos stebėsenos komiteto 2017 m. birželio 15 d. posėdžio nutarimu Nr. 44P-3.1(25): projektas turi atitikti Veiksmų plano priemonę 2.3.3 „Teikti socialinės integracijos paslaugas pažeidžiamoms asmenų grupėms, siekiant paskatinti jų integraciją į darbo rinką“. Specialusis projektų atrankos kriterijus taikomas ir įgyvendinant atrinktus projektus.

27. Projektų naudos ir kokybės vertinimas atliekamas vadovaujantis prioritetiniais projektų atrankos kriterijais, nurodytais Aprašo 2 priede. Už atitiktį šiems prioritetiniams projektų atrankos kriterijams projektams skiriami balai. Didžiausia galima balų suma pagal kiekvieną prioritetinį projektų atrankos kriterijų nurodyta Aprašo 2 priede. Pagal Aprašą privaloma surinkti mažiausia balų suma yra 30. Jei vertinant projekto naudą ir kokybę projektas nesurenka 30 balų, paraiška atmetama.

28. Pagal Aprašą teikiamų projektų įgyvendinimo trukmė turi būti ne ilgesnė kaip 48 mėnesiai nuo projekto sutarties įsigaliojimo dienos.

29. Dėl objektyvių priežasčių, kurių projekto vykdytojas negalėjo numatyti paraiškos pateikimo ir vertinimo metu, projekto vykdymo laikotarpis gali būti pratęstas Projektų taisyklių nustatyta tvarka ir nepažeidžiant Projektų taisyklių 213.1 ir 213.5 papunkčiuose nustatytų terminų.

30. Projekto veiklos turi būti vykdomos Lietuvos Respublikoje arba ne Lietuvos Respublikoje (tačiau tik ES valstybėse narėse), jei jas vykdančios sukurti produktai, rezultatai ir nauda (ar jų dalis, proporcinga Lietuvos Respublikos finansiniam įnašui) atitenka Lietuvos Respublikai.

31. Projekto veiklos, išskyrus Aprašo 12.9 papunktyje nustatytą veiklą, turi būti įgyvendinamos tik vienoje apskrityje, t. y. projekto tikslinę grupę turi sudaryti pasirinktos apskrities sudėtyje esančių savivaldybių gyventojai. Informacija apie apskritį, kurioje planuojama įgyvendinti projekto veiklas, nurodoma paraiškoje ir detalizuojama paraiškos priede, užpildytame pagal Aprašo 3 priedo formą.

32. Tinkamos projektų tikslinės grupės:

32.1. asmenys, paleisti iš laisvės atėmimo vietų;

32.2. nedirbantys ir nesimokantys probacijos pareigūnų prižiūrimi asmenys, kuriems paskirta laisvės atėmimo bausmė, bet jos vykdymas atidėtas;

32.3. neįgalieji;

32.4. socialinės rizikos šeimos;

32.5. buvę vaikų socialinės globos namų, specialiųjų internatinių mokyklų auklėtiniai (16–29 metų);

32.6. socialinės rizikos vaikai (t. y. vaikai nuo 14 metų, kurie valkatauja, elgetauja, nelanko mokyklos ar turi elgesio problemų mokykloje, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra priklausomi nuo azartinių lošimų, yra įsitraukę ar linkę įsitraukti į nusikalstamą veiklą, yra patyrę ar kuriems kyla pavojus patirti psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, smurtą šeimoje ir dėl šių priežasčių jų galimybės ugdytis ir dalyvauti visuomenės gyvenime yra ribotos);

32.7. asmenys, nukentėję ar galėję nukentėti nuo prekybos žmonėmis, taip pat prekybos žmonėmis aukos;

32.8. benamiai;

32.9. asmenys, užsikrėtę ŽIV ar sergantys AIDS;

32.10. alkoholiu piktnaudžiaujantys asmenys;

32.11. priklausomi nuo psichoaktyviųjų medžiagų asmenys, kurie yra pabaigę licencijuotos psichologinės socialinės reabilitacijos įstaigos psichologinės socialinės reabilitacijos programą ir turi tai patvirtinančią dokumentą;

32.12. prieglobstį gavę užsieniečiai;

32.13. socialinės pašalpos gavėjai.

33. Projektai turi siekti šių Priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodiklių, nurodytų Veiksmų programos stebėsenos rodiklių skaičiavimo apraše, paskelbtame ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt, ir pasiekti jų minimalias siektinas reikšmes:

33.1. „Socialiai pažeidžiami asmenys, kurie po dalyvavimo socialinei integracijai skirtose ESF veiklose pradėjo ieškoti darbo, mokytis arba dirbti, įskaitant savarankišką darbą“ (rodiklio kodas – R.S.366) – 40 procentų;

33.2. „Socialiai pažeidžiami asmenys, dalyvavę socialinei integracijai skirtose ESF veiklose“ (rodiklio kodas – P.S.366).

34. Siektinos projektų stebėsenos rodiklių reikšmės nurodomos projektų sutartyse. Jei Priemonės projektų įgyvendinimo trukmė ilgesnė nei iki 2018 m. gruodžio 31 d., projektų vykdytojai, įgyvendindami projektus, iki 2018 m. gruodžio 31 d. turi pasiekti minimalias tarpines stebėsenos rodiklių reikšmes, kurios yra suderinamos su pareiškėju ir nurodomos projektų sutartyse.

35. Projektų parengtumui taikomas reikalavimas iki paraiškos pateikimo nustatytos datos pareiškėjui ir projekto partneriui (-iams) sudaryti jungtinės veiklos sutartį, kuri teikiama įgyvendinančiajai institucijai kartu su paraiška. Jungtinės veiklos sutartyje turi būti nustatytos pareiškėjo ir partnerio tarpusavio teisės, pareigos bei atsakomybė įgyvendinant projektą, kaip nurodyta Aprašo 35.1–35.7 papunkčiuose. Aprašo 35.1–35.7 papunkčiuose nurodyti reikalavimai gali būti netaikomi arba taikomi pasirinktinai, kai jungtinės veiklos sutartis sudaroma su savivaldybės administracija, Socialinių paslaugų centru ir teritorine darbo birža. Jungtinės veiklos sutartyje visos sutarties šalys turi patvirtinti, kad savo veiksmais nėra pažeidusios Aprašo 21 ir 22 punktuose nustatytų reikalavimų, įsipareigoja jų nepažeisti ir supranta, kad, pažeidus Aprašo 21 ir 22 punktuose nustatytus reikalavimus, paraiškos tinkamumo finansuoti vertinimo metu bus priimti sprendimai, numatyti Aprašo 74 punkte ir (arba) 72.1 papunktyje. Jungtinės veiklos sutartyje rekomenduojama nustatyti:

35.1. teisinės ar finansinės pasekmės, kurias sutarties šalims sukelia Aprašo 21 ir (arba) 22 punktuose nustatytų reikalavimų pažeidimas (-ai), padarytas (-i) vienos ar abiejų sutarties šalių;

35.2. pareiškėjo ir partnerių planuojamas vykdyti veiklas ir tikslines grupes, su kuriomis planuojama dirbti;

35.3. pareiškėjo ir partnerių įsipareigojimus dėl stebėsenos rodiklio pasiekimo (nustatant kiekybines reikšmes bei sąsajas ir pagrindimą su planuojamomis vykdyti veiklomis);

35.4. projekto lėšų paskirstymą tarp pareiškėjo ir partnerių, avanso išmokėjimo tvarką, atsiskaitymo su partneriais už patirtas projekto išlaidas tvarką;

35.5. pareiškėjo ir partnerių įsipareigojimus, kas ir kokiais atvejais nuosavomis lėšomis padengs netinkamas projekto lėšomis finansuoti išlaidas bei tinkamų finansuoti išlaidų dalį, kurios nepadengia projektui skiriamos finansavimo lėšos;

35.6. administravimo funkcijų ir atsakomybės sričių tarp partnerių pasiskirstymą;

35.7. atsiskaitymo už pasiektas projekto rodiklio reikšmes tvarką (dokumentų, pagrindžiančių patirtas išlaidas ir pasiektas rodiklio reikšmes, teikimo projekto vykdytojui tvarką).

36. Projekte negali būti numatyti apribojimai, kurie turėtų neigiamą poveikį įgyvendinant moterų ir vyrų lygybės ir nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos principus. Projekto veiklos ir rezultatai turi būti prieinami visiems dalyviams, taip pat ir turintiems skirtingų poreikių (judėjimo, klausos ar kitą negalią turintiems asmenims ir pan.):

36.1. projekto veiklos prireikus turi būti organizuojamos patalpose, prieinamose judėjimo, regos ar kitą negalią turintiems asmenims;

36.2. projekto medžiaga prireikus turi būti pritaikyta regos ar kitą negalią turintiems asmenims;

36.3. vykdant projekto veiklas, prireikus turi būti užtikrintas vertimas į gestų kalbą.

37. Projekte neturi būti numatyta veiksmų, kurie turėtų neigiamą poveikį įgyvendinant darnaus vystymosi principą.

38. Projektu vykdoma Aprašo 12.8 papunktyje nurodyta veikla turi prisidėti prie moterų ir vyrų lygybės principo įgyvendinimo ir skatinti įgyvendinti nediskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos principą:

38.1. į projektą vykdančio personalo gebėjimų stiprinimo veiklą turi būti įtrauktos šios moterų ir vyrų lygybės bei nediskriminavimo sričių temos:

38.1.1. vienodo požiūrio į moteris ir vyrus darbo rinkoje skatinimas, siekiant mažinti darbo rinkos segregaciją pagal lytį bei moterų ir vyrų atlyginimų skirtumus;

38.1.2. moterų ir vyrų lygių teisių ir galimybių pažeidimų atvejų atpažinimas ir prevencija, teisinės gynybos priemonės ir jų taikymas;

38.1.3. diskriminavimo dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, negalios, lytinės orientacijos, etninės priklausomybės, religijos atvejų atpažinimas ir prevencija, teisinės gynybos priemonės ir jų taikymas.

39. Kiti projektams taikomi reikalavimai:

39.1. Aprašo 12 punkte nurodytos veiklos / paslaugos galutiniams naudos gavėjams turi būti teikiamos nemokamai;

39.2. patalpos, kuriose planuojama vykdyti projekto veiklas, turi būti tinkamos šioms veikloms įgyvendinti;

39.3. Aprašo 12.5 ir 12.6 papunkčiuose nurodytas veiklas gali vykdyti visi tinkami pareiškėjai ar partneriai. Kitas Aprašo 12 punkte nurodytas veiklas gali vykdyti tik tos pareiškėjų ir partnerių organizacijos, kurios yra nevyriausybinės organizacijos;

39.4. su kiekvienu projekto dalyviu turi būti sudaromas individualus veiklos planas;

39.5. vidutinės vieno projekto dalyvio išlaidos (skaičiuojama visas tinkamas finansuoti projekto išlaidas padalijant iš numatyto unikalių dalyvių skaičiaus, įtraukto į rodiklį „Socialiai pažeidžiami asmenys, dalyvavę socialinei integracijai skirtose ESF veiklose“ (rodiklio kodas P.S.366) neturi viršyti 2000 eurų;

39.6. Aprašo 12.8 papunktyje nurodytai veiklai įgyvendinti skirta finansavimo lėšų suma negali viršyti 5 proc. visų projekto tinkamų finansuoti išlaidų;

39.7. Aprašo 12.9 papunktyje nurodytai veiklai įgyvendinti skirta finansavimo lėšų suma negali viršyti 30 000 eurų;

39.8. iš projekto finansavimo lėšų įsigyti įrangą, įrenginius ar kitą turtą, suteikiantį organizacijai ekonominę naudą, gali tik pareiškėjas ar partneris, kuris yra nevyriausybinė organizacija.

ANTRASIS SKIRSNIS REIKALAVIMAI DĖL *DE MINIMIS* PAGALBOS TEIKIMO

40. Finansavimas *de minimis* pagalbos gavėjams yra *de minimis* pagalba, teikiama vadovaujantis Komisijos reglamentu.

41. *De minimis* pagalba konkrečiam *de minimis* pagalbos gavėjui nustatoma vadovaujantis:

41.1. vertinant paraišką – paraiškoje ir Aprašo 60 punkte nustatyta tvarka pareiškėjo pateiktais dokumentais, nurodytais Aprašo 61.1, 61.7–61.8 papunkčiuose:

41.2. įgyvendinant projektą – projekto vykdytojo projekto sutartyje nustatyta tvarka pateiktais dokumentais, nurodytais Aprašo 61.7–61.8 papunkčiuose, jei:

41.2.1. pareiškėjas kartu su paraiška negalėjo pateikti arba pateikė ne visus Aprašo 61.10–61.11 papunkčiuose nurodytus priedus ar duomenis;

41.2.2. jei įgyvendinant projektą keičiasi partneriai ar kitos projekte dalyvaujančios institucijos;

41.2.3. jei įgyvendinant projektą atsiranda poreikis iš projekto finansavimo lėšų įsigyti įrangą, įrenginius ar kitą turtą projekto veikloms vykdyti.

42. Prašomos (galimos) skirti *de minimis* pagalbos sumos konkrečiam *de minimis* pagalbos gavėjui teisėtumas turi būti įrodomas vadovaujantis projekto sutartyje, paraiškos priede, užpildytame pagal Aprašo 3 priedo formą, ir Suteiktos valstybės pagalbos registre pateiktais duomenimis šia tvarka:

42.1. įgyvendinančioji institucija, gavusi informaciją iš pareiškėjo (projekto vykdytojo), įvertina:

42.1.1. kiekvieno *de minimis* pagalbos gavėjo atitiktį Komisijos reglamento nustatytiems reikalavimams, užpildydama Aprašo 4 priedą;

42.1.2. *de minimis* pagalbos gavėjo sąsajas pagal Komisijos reglamento „vienos įmonės“ sąvoką, kaip apibrėžta Komisijos reglamento 2 straipsnio 2 dalyje, *de minimis* pagalbos gavėjui užpildžius Vienos įmonės deklaraciją pagal Komisijos reglamentą, paskelbtą ES struktūrinių fondų svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Dokumentai“, ieškant „Finansavimo skyrimas“ ir „Paraiškų formos“;

42.1.3. ar nebus viršyta *de minimis* pagalbos suteikimo riba: bendra *de minimis* pagalbos suma, suteikta tam pačiam *de minimis* pagalbos gavėjui pagal Komisijos reglamentą, negali viršyti 200 000 (dviejų šimtų tūkstančių) eurų ribos per trejų finansinių metų laikotarpį, vienam kelių transporto sektoriuje veikiančiam pareiškėjui – 100 000 (vieno šimto tūkstančių) eurų;

42.2. įgyvendinančioji institucija, iš pareiškėjo (projekto vykdytojo) gavusi informaciją ir atlikusi Aprašo 42.1 papunktyje nurodytą įvertinimą, priima sprendimą dėl *de minimis* pagalbos priskyrimo konkrečioms *de minimis* pagalbos gavėjams ir, vadovaudamasi Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registro nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 19 d. nutarimu Nr. 35 „Dėl Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registro

nuostatų patvirtinimo“, bei projekto sutartyje nustatyta tvarka, per 5 darbo dienas nuo valstybės pagalbos suteikimo dienos registruoja duomenis apie suteiktą nereikšmingą (*de minimis*) pagalbą.

43. Įgyvendinančioji institucija raštu arba elektroniniu paštu informuoja pareiškėją (projekto vykdytoją) apie priimtą sprendimą dėl *de minimis* pagalbos priskyrimo konkrečioms *de minimis* pagalbos gavėjams, nurodydama *de minimis* pagalbos dydį bei pobūdį konkrečioms *de minimis* pagalbos gavėjams, pateikdama aiškią nuorodą į Komisijos reglamentą (nurodydama reglamento pavadinimą bei skelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje numerį), išskyrus tuos atvejus, kai priskaičiuotos *de minimis* pagalbos dydis lygus 0.

44. Pareiškėjas (projekto vykdytojas), gavęs informaciją iš įgyvendinančiosios institucijos, raštu arba elektroniniu paštu informuoja *de minimis* pagalbos gavėjus apie priimtą sprendimą, nurodydamas *de minimis* pagalbos dydį bei pobūdį, pateikdamas aiškią nuorodą į Komisijos reglamentą (nurodydamas reglamento pavadinimą bei skelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje numerį), išskyrus tuos atvejus, kai priskaičiuotos *de minimis* pagalbos dydis lygus 0.

TREČIASIS SKIRSNIS TB VEIKLOS ORGANIZAVIMAS

45. TB tikslas – bendradarbiaujant su ES šalių partneriais didinti teikiamų paslaugų kokybę ir jų efektyvumą. Šio tikslo siekti rekomenduojama mokantis vieniems iš kitų, keičiantis gerąja patirtimi ar kartu kuriant naujus veiklos modelius. TB turi būti naudingas projekto vykdytojui ir užsienio partneriui (-iams), vykdančioms TB veiklą. TB veiklą galima vykdyti tik pasirašius TB sutartį dėl kartu planuojamos TB veiklos vykdymo su užsienio partneriu (-iais).

46. Reikalavimai Aprašo 12.9 papunktyje nurodytai TB veiklai:

46.1. Įgyvendinant TB veiklą privaloma turėti bent vieną kitos ES šalies partnerį, kuris įgyvendina tos pačios srities ESF lėšomis finansuojamą projektą. Kiti partneriai (jeigu tokių reikia) gali įgyvendinti tos pačios srities iš kitų lėšų šaltinių finansuojamus projektus;

46.2. TB veiklą, jos turinį, planuojamą rezultatą ir lėšas pareiškėjas suplanuoja paraiškoje. Pareiškėjas ir projekto užsienio partneris, vykdančys TB veiklą, savo TB veiklos dalį finansuoja savo lėšomis, t. y. pareiškėjas TB lėšas planuoja savo projekto biudžete, o užsienio partneris – savo projekto biudžete. TB veikla ir jai įgyvendinti planuojama lėšų suma, kuri neturi viršyti Aprašo 39.7 papunktyje nustatytos galimos skirti šiai veiklai įgyvendinti lėšų sumos, vertinama kartu su kitomis planuojamomis įgyvendinti projekto veiklomis tinkamumo finansuoti vertinimo metu. TB sutartis turi būti pasirašyta ir pateikta įgyvendinančiajai institucijai ne vėliau kaip per 12 mėnesių nuo projekto sutarties pasirašymo. TB veiklai įgyvendinti numatytas finansavimo lėšas projekto vykdytojas gali naudoti tik pateikęs įgyvendinančiajai institucijai pasirašytą TB sutartį ir gavęs jos pritarimą;

46.3. TB veiklą planuojantis pareiškėjas iki paraiškos pateikimo privalo užregistruoti savo organizaciją ESF tarptautinės platformos interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/esf/transnationality/partners-search> ir pateikti joje TB veiklos (idėjos) aprašymą anglų kalba. Potencialūs partneriai dėl bendrų TB veiklų tarpusavyje gali derėtis naudodamiesi šioje interneto svetainėje skelbiama informacija bei kontaktiniais duomenimis. Tarptautinių partnerių paieška gali būti vykdoma ir savarankiškai. ESF tarptautinės platformos interneto svetainės duomenų bazės naudojo instrukcija pateikta interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/esf/transnationality/content/quick-database-user-guide>;

46.4. Įgyvendinančioji institucija informaciją anglų kalba apie paskelbtą kvietimą teikti paraiškas ir TB veiklą turi paskelbti ESF tarptautinės platformos interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/esf/transnationality/partners-search>;

46.5. TB sutarties pavyzdinė forma pateikta ESF tarptautinės platformos interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/esf/transnationality/content/template-transnational-cooperation-agreement-tca>.

IV SKYRIUS TINKAMŲ FINANSUOTI PROJEKTO IŠLAIDŲ IR FINANSAVIMO REIKALAVIMAI

47. Projekto išlaidos turi atitikti Projektų taisyklių VI skyriuje ir Rekomendacijose dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams išdėstytiems projekto išlaidoms taikomus reikalavimus.

48. Didžiausia galima projektui skirti finansavimo lėšų suma yra 500 000 eurų, mažiausia – 55 000 eurų.

49. Didžiausia galima projekto finansuojamoji dalis sudaro iki 100 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

50. Pareiškėjas savo iniciatyva bei savo ir (arba) kitų šaltinių lėšomis gali prisidėti prie projekto įgyvendinimo.

51. Projekto netinkamos finansuoti išlaidos ir projekto tinkamų finansuoti išlaidų dalis, kurios nepadengia projektui skiriamo finansavimo lėšos, turi būti finansuojamos iš projekto vykdytojo ir (arba) partnerio lėšų.

52. Pagal Aprašą projekto tinkamų arba netinkamų finansuoti išlaidų kategorijos yra šios:

Išlaidų kategorijos Nr.	Išlaidų kategorijos pavadinimas	Reikalavimai ir paaiškinimai
1.	Žemė	Netinkama finansuoti
2.	Nekilnojamasis turtas	Netinkama finansuoti
3.	Statyba, rekonstravimas, remontas ir kiti darbai	Netinkama finansuoti
4.	Įranga, įrenginiai ir kitas turtas	Netinkama finansuoti
5.	Projekto vykdymas	<p>Tinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos projektą vykdančio personalo darbo užmokesčio ir atlygio projektą vykdančiams fiziniams ir juridiniams asmenims pagal paslaugų (civilines) ir kitas sutartis išlaidos (jei pagal šias sutartis matyti, kad tai yra darbo užmokesčio ar atlygio išlaidos), kai projekto vykdytojas pats vykdo projekto veiklas (arba jų dalį).</p> <p>Valstybės ar savivaldybių biudžetinių įstaigų darbuotojui mokamo darbo užmokesčio dydis turi būti nustatomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymu.</p> <p>Kitų įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio išlaidos neturi viršyti atitinkamos specializacijos ir kvalifikacijos darbuotojų vidutinio darbo užmokesčio, išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus.</p> <p>Su darbuotojais, vykdančiais tiesiogines projekto veiklas, turi būti sudaromos darbo sutartys, kai tas darbas yra pagrindinis, arba esamų darbo sutarčių papildymai, kai, be pagrindinių pareigų, sulygstama dėl papildomų funkcijų projekte (tokiu atveju sutartyje turi būti aiškiai įvardyta, kiek laiko dirbama prie projekto, ir nurodomas atlygis).</p> <p>Asmenims, einantiems valstybės tarnautojo pareigas projekto vykdytojo ar partnerio institucijoje, taikomos Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatos ir atskiros darbo sutartys nesudaromos.</p> <p>Projekto vykdytojas privalo užtikrinti, kad projektą vykdančios darbuotojai turėtų išsilavinimą ir kvalifikaciją, atitinkančius projekte numatytas vykdyti funkcijas ir pareigas</p>

6.	Informavimas apie projektą	Netinkama finansuoti
7.	Netiesioginės išlaidos ir kitos išlaidos pagal fiksuotą projekto išlaidų normą	Tinkamomis finansuoti laikomos įrangos, įrenginių ir kito turto įsigijimo (nuomos, nusidėvėjimo), projektui vykdyti reikalingų prekių ir paslaugų įsigijimo, kelionių, komandiruočių, informavimo apie projektą, projektą administruojančio personalo darbo užmokesčio, užsienio svečių ir kitos projektui įgyvendinti reikalingos išlaidos, atitinkančios Rekomendacijose dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams nustatytus reikalavimus. Šios išlaidos apmokamos taikant fiksuotą projekto išlaidų normą pagal Projektų taisyklių 433.3 papunktį, t. y. fiksuotoji norma sudaro 40 proc. projektą vykdančio personalo išlaidų (40 proc. nuo išlaidų kategorijos Nr. 5 išlaidų sumos) ir taikoma daliai tinkamų finansuoti projekto išlaidų (įskaitant netiesiogines išlaidas) apmokėti (toliau – 40 proc. fiksuotoji norma)

Pastaba: Paraiškos formos projekto biudžeto lentelė pildoma vadovaujantis Projekto biudžeto formos pildymo instrukcija, pateikta Rekomendacijose dėl projektų išlaidų atitikties Europos Sąjungos struktūrinių fondų reikalavimams.

53. Įgyvendinant projektų veiklas patirtos socialinių darbuotojų darbo užmokesčio, individualios priežiūros personalo (užimtumo specialisto) darbo užmokesčio išlaidos apmokamos taikant fiksuotuosius įkainius:

53.1. patirtos socialinių darbuotojų darbo užmokesčio išlaidos apmokamos taikant fiksuotą įkainį socialinio darbuotojo darbo užmokesčiui. Įkainis nustatytas vadovaujantis 2015 m. rugpjūčio 26 d. atliktu Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, reabilitacijos fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimu, kuris skelbiamas ES struktūrinių fondų interneto svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Dokumentai“, ieškant „Tyrimai“, „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“. Įkainio dydis projekto įgyvendinimo metu nebus keičiamas;

53.2. patirtos individualios priežiūros personalo (užimtumo specialisto) darbo užmokesčio išlaidos apmokamos taikant fiksuotą įkainį individualios priežiūros personalo (užimtumo specialisto) darbo užmokesčiui. Įkainis nustatytas vadovaujantis 2015 m. rugpjūčio 26 d. atliktu Asmenų, priklausomų nuo psichoaktyviųjų medžiagų, reabilitacijos fiksuotųjų įkainių nustatymo tyrimu, kuris skelbiamas ES struktūrinių fondų interneto svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Dokumentai“, ieškant „Tyrimai“, „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“. Įkainio dydis projekto įgyvendinimo metu nebus keičiamas.

54. Patirtos vykdančiojo personalo darbo užmokesčio už kasmetines atostogas ir (ar) kompensacijos už nepanaudotas kasmetines atostogas išmokos bei papildomų poilsio dienų išmokos, kai apmokant darbo užmokesčio išlaidas netaikomi fiksuotieji įkainiai, išmokamos taikant kasmetinių atostogų išmokų ir papildomų poilsio dienų išmokų fiksuotąsias normas, kurios nustatomos atsižvelgiant į konkrečiam darbuotojui priklausantį kasmetinių atostogų dienų skaičių, jam nustatytos darbo savaitės trukmę bei suteiktą papildomų poilsio dienų trukmę. Kasmetinių atostogų išmokų ir papildomų poilsio dienų išmokų fiksuotosios normos apskaičiuojamos vadovaujantis Lietuvos Respublikos finansų ministerijos 2016 m. sausio 19 d. atliktu Kasmetinių atostogų išmokų ir papildomų poilsio dienų išmokų fiksuotųjų normų nustatymo tyrimu. Tyrimas skelbiamas ES struktūrinių fondų interneto svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Dokumentai“, ieškant „Tyrimai“ ir „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“. Pasikeitus teisės aktams, kuriais vadovaujantis nustatytos fiksuotosios normos, atnaujintos normos taip pat taikomos projektams, dėl kurių projektų sutartys jau sudarytos.

55. Išlaidos, apmokamos taikant Aprašo 53 punkte nurodytus fiksuotuosius įkainius ir Aprašo 52 ir 54 punktuose nurodytas fiksuotąsias normas, turi atitikti šias nuostatas:

55.1. pagal fiksuotąsias normas apmokamos išlaidos turi atitikti Projektų taisyklių VI skyriaus trisdešimt penktajame skirsnyje nustatytus reikalavimus;

55.2. pareiškėjas turi teisę paraiškoje numatyti mažesnius fiksuotųjų normų dydžius, nei jam taikomi Apraše nustatyti dydžiai;

55.3. projekto išlaidos, kurias numatyta apmokėti taikant fiksuotąsias normas, apmokamos atsižvelgiant į projekto sutartyje nustatytas fiksuotąsias normas ir projekto vykdytojo pateiktus dokumentus,

kuriais įrodomas pasiektas kiekybinis projekto rezultatas. Dokumentai, kuriuos reikia pateikti įrodant pagal fiksuotąsias normas apmokamų kiekybinių rezultatų pasiekimą, nurodomi projekto sutartyje.

56. Pajamoms iš projekto veiklų, gautoms įgyvendinant projektą, taikomi reikalavimai, nustatyti Projektų taisyklių VI skyriaus trisdešimt šeštajame skirsnyje.

57. Pagal Aprašą kryžminis finansavimas netaikomas.

58. Paraiškos parengimo išlaidos yra netinkamos finansuoti.

V SKYRIUS PARAIŠKŲ RENGIMAS, PAREIŠKĖJŲ INFORMAVIMAS, KONSULTAVIMAS, PARAIŠKŲ TEIKIMAS

59. Siekdamas gauti finansavimą, pareiškėjas turi užpildyti paraišką, kurios iš dalies užpildyta forma PDF formatu skelbiama ES struktūrinių fondų svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Finansavimas“ prie paskelbto kvietimo teikti paraiškas „Susijusių dokumentų“.

60. Pareiškėjas pildo paraišką ir kartu su Aprašo 61–62 punktuose nurodytais priedais teikia ją per Iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamų projektų duomenų mainų svetainę (toliau – DMS) arba raštu, kol nėra įdiegtos tokios DMS funkcinės galimybės, kartu pateikdamas į elektroninę laikmeną įrašytą paraišką įgyvendinčiajai institucijai Projektų taisyklių III skyriaus dvyliktajame skirsnyje nustatyta tvarka. Jei paraiška gali būti teikiama per DMS, pareiškėjas prie DMS jungiasi naudodamasis Valstybės informacinių išteklių sąveikumo platforma ir užsiregistravęs tampa DMS naudotoju.

61. Kartu su paraiška pareiškėjas turi pateikti šiuos priedus:

61.1. paraiškos priedą, užpildytą pagal Aprašo 3 priedo formą;

61.2. partnerio (-ių) deklaraciją (-as), jei projektas įgyvendinamas kartu su partneriu (-iais) (Partnerio deklaracijos forma įtraukta į pildomą paraiškos formą);

61.3. pareiškėjo ir partnerio (-ių), kuris (-ie) yra nevyriausybinė organizacija, deklaraciją (-as), užpildytą (-as) pagal Aprašo 5 priedo formą;

61.4. Klausimyną apie pirkimo ir (arba) importo pridėtinės vertės mokesčio tinkamumą finansuoti iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir (arba) Lietuvos Respublikos biudžeto lėšų, jei pareiškėjas prašo pridėtinės vertės mokesčio išlaidas pripažinti tinkamomis finansuoti, t. y. įtraukia šias išlaidas į projekto biudžetą. Klausimyno forma skelbiama ES struktūrinių fondų interneto svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Dokumentai“, ieškant „Paraiškų priedų formos“;

61.5. jungtinės veiklos sutartis su projekto partneriu, jei projektas įgyvendinamas su partneriu (-iais), kaip nustatyta Aprašo 35 punkte;

61.6. Klausimyną dėl organizacijos atitikties ūkio subjekto sąvokai pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 straipsnio 1 dalies kriterijus (toliau – Klausimynas), kurio forma skelbiama ES struktūrinių fondų interneto svetainės www.esinvesticijos.lt skiltyje „Finansavimas / Konkursiniai kvietimai teikti paraiškas“, ieškant konkrečios priemonės „Susijusių dokumentų“. Klausimyną pildo visi juridiniai asmenys, kurie atitinka *de minimis* pagalbos gavėjo sąvoką. Klausimyno gali neteikti savivaldybių administracijos. Agentūra, įvertinusi organizacijos užpildytą Klausimyną, turi teisę paprašyti pateikti „vienos įmonės“ deklaraciją pagal Aprašo 2.1 papunktyje nurodytą Europos Komisijos reglamentą, jei vadovaujantis pateiktais duomenimis organizacija turėtų būti laikoma ūkio subjektu, t. y. *de minimis* pagalbos gavėja. Jeigu pareiškėjas, teikdamas paraišką, neturi reikalingų duomenų, ši informacija turi būti pateikta projekto įgyvendinimo metu projekto sutartyje nustatyta tvarka ir terminais;

61.7. „vienos įmonės“ deklaraciją, kaip nurodyta Aprašo 42.1.2 papunktyje. Šią deklaraciją pildo visi juridiniai asmenys, kurie atitinka *de minimis* pagalbos gavėjo sąvoką. Jeigu pareiškėjas, teikdamas paraišką, neturi reikalingų duomenų „vienos įmonės“ deklaracijai užpildyti, ji turi būti pateikta projekto įgyvendinimo metu projekto sutartyje nustatyta tvarka ir terminais;

61.8. dokumentus, pagrindžiančius paraiškos priedo, užpildyto pagal Aprašo 3 priedo formą, 4.1 papunkčio lentelėje pateiktą informaciją.

62. Jeigu pareiškėjas pretenduoja gauti prioritetinius balus, kartu su paraiška jis turi pateikti šiuos priedus:

62.1. pareiškėjo organizacijos finansinių ataskaitų už 2014 ir (arba) 2015 ir (arba) 2016 metus audito išvadas (jei auditas buvo atliktas);

62.2. pareiškėjo finansinės atskaitomybės dokumentų už 2014–2016 metus kopijas;

62.3. jungtinės veiklos arba bendradarbiavimo sutartis, sudarytas su visomis tų teritorijų, kuriose planuojama vykdyti projekto veiklas, savivaldybių administracijomis ar Socialinių paslaugų centrais;

62.4. pareiškėjo ir teritorinės darbo biržos bendradarbiavimo sutartis arba Lietuvos darbo biržos ir skėtinės nevyriausybinės organizacijos bendradarbiavimo sutartis;

62.5. patalpų priklausymą pagrindžiančius dokumentus (galiojančios patalpų nuomos, panaudos ar nuosavybės sutarties kopiją).

63. Jei laikinai nėra užtikrintos DMS funkcinės galimybės ir dėl to pareiškėjas negali pateikti paraiškos ar jos priedo (-ų) paskutinę paraiškų pateikimo termino dieną, įgyvendinančioji institucija paraiškos pateikimo terminą pratęsia 7 dienų laikotarpiui ir (arba) sudaro galimybę paraišką ar jos priedus pateikti kitu būdu ir apie tai paskelbia ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt.

64. Paskutinė paraiškos pateikimo diena nustatoma kvietime teikti paraiškas.

65. Pareiškėjas informuojamas ir konsultuojamas Projektų taisyklių 24–27 punktuose nustatyta tvarka. Informacija apie konkrečius įgyvendinančiosios institucijos konsultuojančius asmenis ir jų kontaktus bus nurodyta kvietimo teikti paraiškas skelbime, paskelbtame pagal Aprašą ES struktūrinių fondų interneto svetainėje www.esinvesticijos.lt.

VI SKYRIUS PARAIŠKŲ VERTINIMAS

66. Įgyvendinančioji institucija atlieka:

66.1. projekto tinkamumo finansuoti vertinimą Projektų taisyklių III skyriaus keturioliktajame ir penkioliktajame skirsniuose nustatyta tvarka pagal Aprašo 1 priede nustatytus reikalavimus;

66.2. projekto naudos ir kokybės vertinimą Projektų taisyklių III skyriaus keturioliktajame ir šešioliktajame skirsniuose nustatyta tvarka pagal Aprašo 2 priede nustatytus reikalavimus.

67. Paraiškos vertinimo metu įgyvendinančioji institucija gali paprašyti pareiškėjo pateikti trūkstamą informaciją ir (arba) dokumentus. Pareiškėjas privalo pateikti šią informaciją ir (arba) dokumentus per įgyvendinančiosios institucijos nustatytą terminą.

68. Jeigu pareiškėjas per nustatytą paraiškos patikslinimo terminą nepateikė dalies prašomų dokumentų ir (ar) informacijos, paraiška vertinama vadovaujantis turima ir su patikslinimais gauta informacija (pakartotinai patikslinti informaciją ar pateikti dokumentus neprašoma). Jeigu pareiškėjas per nustatytą paraiškos patikslinimo terminą nepateikė visų prašomų dokumentų ir (ar) informacijos, įgyvendinančioji institucija turi teisę priimti sprendimą atmesti paraišką.

69. Jeigu pareiškėjas įgyvendinamajai institucijai pateikia įgyvendinančiosios institucijos neprašomą informaciją ir (ar) dokumentus (pvz., pakeičia, papildo paraišką ar jos priedus nauja informacija, įtraukia naujas veiklas, partnerius, išbrauktas netinkamas veiklas pakeičia kitomis veiklomis, mažina fizinius, stebėsenos rodiklius ir kt.), atliekant paraiškos vertinimą į ją nėra atsižvelgiama.

70. Pareiškėjo neprašoma patikslinti ar pateikti papildomą informaciją šiais atvejais:

70.1. vertinant projekto atitiktį prioritetiniam projektų atrankos kriterijui „Projektų kokybė“ vertinama tik paraiškoje, paraiškos priedo, užpildyto pagal Aprašo 3 priedo formą, 4.1. papunkčio lentelėje pateikta informacija ir kartu su paraiška pateikti šią informaciją pagrindžiantys dokumentai, t. y. informacija, vertinant naudą ir kokybę, netikslinama, papildomų dokumentų pareiškėjo neprašoma;

70.2. jei kartu su paraiška nėra pateikti pareiškėjo finansinės atskaitomybės dokumentai už 2014–2016 m., vertinant projekto atitiktį prioritetiniam projektų atrankos kriterijui „Pareiškėjo organizacijos vidutinės metinės pajamos kiekvienais metais per paskutinius trejus metus yra ne mažesnės kaip 15 tūkst. eurų“, informacija naudos ir kokybės vertinimo metu netikslinama (pareiškėjo papildomai neprašoma pateikti šių dokumentų) ir projektui už atitiktį šiam prioritetiniam kriterijui skiriama 0 balų;

70.3. jei kartu su paraiška nėra pateiktos pareiškėjo organizacijos finansinių atskaitų už 2014 ir (arba) 2015 ir (arba) 2016 metus audito atskaitos, vertinant projekto atitiktį prioritetiniam projektų atrankos kriterijui „Pareiškėjo organizacija vykdo finansinių atskaitų auditą“, informacija naudos ir kokybės vertinimo metu netikslinama (pareiškėjo papildomai neprašoma pateikti šio dokumento) ir projektui už atitiktį šiam prioritetiniam kriterijui skiriama 0 balų;

70.4. jei kartu su paraiška nėra pateiktos jungtinės veiklos arba bendradarbiavimo sutartys, sudarytos su visomis tų teritorijų, kuriose planuojama vykdyti projekto veiklas, savivaldybių administracijomis ar Socialinių paslaugų centrais, vertinant projekto atitiktį prioritetiniam projektų atrankos kriterijui „Projekto įgyvendinimo metu numatytas bendradarbiavimas su savivaldybėmis“, informacija naudos ir kokybės vertinimo metu netikslinama (pareiškėjo papildomai neprašoma pateikti šių dokumentų) ir projektui už atitiktį šiam prioritetiniam kriterijui skiriama 0 balų;

70.5. jei kartu su paraiška nėra pateikta pareiškėjo ir teritorinės darbo biržos bendradarbiavimo sutartis arba Lietuvos darbo biržos ir skėtinės nevyriausybinės organizacijos bendradarbiavimo sutartis, vertinant projekto atitiktį prioritetiniam projektų atrankos kriterijui „Projekto įgyvendinimo metu numatytas bendradarbiavimas su darbo birža“, informacija naudos ir kokybės vertinimo metu netikslinama (pareiškėjo papildomai neprašoma pateikti šio dokumento) ir projektui už atitiktį šiam prioritetiniam kriterijui skiriama 0 balų.

71. Paraiška gali būti atmetama Projektų taisyklių 118, 121, 122, 133, 136, 138 ir 140 punktuose nurodytais pagrindais, Projektų taisyklių 123–124 punktuose nustatyta tvarka. Apie paraiškos atmetimą pareiškėjas informuojamas per DMS arba raštu, kol nėra įdiegtos ar laikinai neužtikrinamos tokios DMS funkcinės galimybės – per 3 darbo dienas nuo sprendimo dėl paraiškos atmetimo priėmimo dienos nurodant sprendimo priežastis.

72. Vadovaujantis Projekto taisyklių 118 punkto nuostatomis:

72.1. paraiška yra atmetama neprašant pareiškėjo pateikti papildomų dokumentų ar duomenų, papildyti ar patikslinti paraiškoje pateiktos informacijos, jei vertinant paraiškas nustatoma, kad pareiškėjas vienoje apskrityje yra ir partneris kitame toje pačioje apskrityje planuojame įgyvendinti projekte. Tokiu atveju paraiška, kurioje jis yra pareiškėjas, yra atmetama;

72.2. paraiška yra atmetama, jei kartu su paraiška nėra pateikti visi reikiami dokumentai ir (ar) informacija arba ji yra netiksli ir per įgyvendinančiosios institucijos nustatytą pirmąjį paraiškos patikslinimo terminą pareiškėjas nepatikslino informacijos ir (arba) nepateikė trūkstamų dokumentų ir (ar) informacijos šiais atvejais:

72.2.1. jeigu paraiškoje numatytos sąlygos neatitinka Aprašo 31 punkte, 39.5 papunktyje ir 48 punkte nurodytų reikalavimų;

72.2.2. jei su paraiška nepateiktas bent vienas iš šių priedų:

72.2.2.1. paraiškos priedas, užpildytas pagal Aprašo 3 priedo formą;

72.2.2.2. bent vieno iš partnerių deklaracija, kaip nurodyta Aprašo 61.2 papunktyje, jei projektas įgyvendinamas kartu su partneriu;

72.2.2.3. pareiškėjo, kuris yra nevyriausybinė organizacija, deklaracijos, nurodytos Aprašo 61.3 papunktyje;

72.2.2.4. bent viena jungtinės veiklos sutartis, kaip nustatyta Aprašo 61.6 papunktyje, jei projektas įgyvendinamas kartu su partneriu (-iais);

72.3. jeigu bent trys paraiškos dalys yra neužpildytos (užpildyta mažiau nei 90 proc. paraiškos atskiros dalies laukų) arba užpildytos netinkamai (informacija daugiau nei penkiuose laukuose pateikiama ne pagal paraiškos pildymo instrukcijas, pvz., neprašytas veiklos turinys, jos būtinumo pagrindimas, nenurodyti fiziniai rodikliai, veiklos trukmė, tikslinės grupės dalyvių skaičius, grupių skaičius, neprašytas veiklai įgyvendinti reikalingų išlaidų poreikio pagrindimas, nepateikti detalūs išlaidų apskaičiavimai) ir per įgyvendinančiosios institucijos nustatytą pirmąjį paraiškos patikslinimo terminą pareiškėjas nepatikslino informacijos, įgyvendinančioji institucija turi teisę priimti sprendimą atmesti paraišką.

73. Jeigu vertinant paraiškas nustatoma, kad tas pats pareiškėjas yra pateikęs daugiau nei vieną paraišką, įgyvendinančioji institucija jam siunčia raštą, kuriame pareiškėjo prašoma per nustatytą terminą informuoti, kurią paraišką turi vertinti įgyvendinančioji institucija. Jei per nustatytą terminą pareiškėjas nepateikia informacijos įgyvendinančiajai institucijai, visos to paties pareiškėjo paraiškos yra atmetamos.

74. Jeigu vertinant paraiškas nustatoma, kad juridinis asmuo, juridinio asmens filialas ar atstovybė partneriu konkrečioje apskrityje yra daugiau nei viename projekte, tinkamu finansuoti laikomas naudos ir kokybės vertinimo metu didžiausią balų skaičių surinkęs projektas, o kitos paraiškos yra atmetamos. Jei projektai, kuriuose partneris yra tas pats juridinis asmuo, juridinio asmens filialas ar atstovybė, surenka vienodą balų skaičių, pirmenybė suteikiama projektui, surinkusiam daugiau balų pagal pirmąjį Aprašo 2 priede nustatytą prioritetinį atrankos kriterijų, o jei projektai yra vienodai įvertinti ir pagal šį prioritetinį kriterijų, pirmenybė suteikiama projektui, surinkusiam daugiau balų pagal kitą iš eilės nurodytą prioritetinį kriterijų. Jei

pagal visus prioritetinius kriterijus projektai, kuriuose tas pats juridinis asmuo, juridinio asmens filialas ar atstovybė yra partneris, įvertinti vienodai, nė vienas projektas nėra finansuojamas.

75. Paraiška vertinama ne ilgiau kaip 90 dienų nuo kvietimo teikti paraiškas skelbime nurodytos paskutinės paraiškų pateikimo dienos.

76. Dėl objektyvių priežasčių negalint paraiškų įvertinti per nustatytą terminą (kai vertinant paraiškas reikia kreiptis į kitas institucijas, atliekama patikra projekto įgyvendinimo ir (ar) administravimo vietoje, taip pat kai buvo gauta paraiškų už didesnę sumą nei kvietimui teikti paraiškas skirta lėšų suma), vertinimo terminas gali būti pratęstas įgyvendinančiosios institucijos sprendimu. Apie naują paraiškų vertinimo terminą įgyvendinančioji institucija informuoja pareiškėjus per DMS arba raštu, kol nėra įdiegtos ar laikinai neužtikrinamos tokios DMS funkcinės galimybės.

77. Pareiškėjas sprendimą dėl paraiškos atmetimo gali apskūsti Projektų taisyklių 493–494 punktuose nustatyta tvarka.

78. Paraiškų baigiamąjį vertinimo aptarimą organizuoja, Paraiškų baigiamojo vertinimo aptarimo grupės sudėtį tvirtina ir darbo tvarką nustato įgyvendinančiosios institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo Projektų taisyklių 146 punkte nustatyta tvarka.

79. Įgyvendinančioji institucija, įvertinusi projektams nepaskirstytą pagal Aprašą skirtą lėšų sumą ir prašomą skirti finansavimo lėšų sumą pagal teigiamai įvertintas paraiškas kiekvienoje apskrityje, kurioms finansuoti neužteko lėšų, gali rekomenduoti ministerijai priimti sprendimą finansuoti projektą (-us) toje apskrityje, kurioje santykis tarp Aprašo 9 punkte nurodytos lėšų sumos apskričiai ir prašomos skirti finansavimo lėšų sumos pagal teigiamai įvertintas paraiškas apskrityje yra didžiausias. Atsižvelgdama į tai, ar projektui (-ams) įgyvendinti pagal projektų vertinimo metu įgyvendinančiosios institucijos nustatytą didžiausią projektui (-ams) leidžiamą skirti finansavimo lėšų sumą užtenka lėšų ir laikydamosi nustatytos projektų eilės apskrityje, įgyvendinančioji institucija gali rekomenduoti finansavimą skirti:

79.1. projektui (-ams), kuris (-ie) yra surinkęs (-ę) didžiausią balų sumą pagal prioritetinius atrankos kriterijus;

79.2. jeigu yra daugiau vienodą didžiausią balų skaičių surinkusių paraiškų, pirmenybė suteikiama projektui (-ams), surinkusiam (-iems) daugiau balų pagal pirmąjį Apraše nustatytą prioritetinį projektų atrankos kriterijų, o jei projektai vienodai įvertinti pagal šį prioritetinį kriterijų, pirmenybė suteikiama projektui (-ams), surinkusiam (-iems) daugiau balų pagal kitą iš eilės nurodytą prioritetinį kriterijų. Jei pagal visus prioritetinius projektų atrankos kriterijus tokie projektai įvertinti vienodai, nefinansuojamas nė vienas iš tų projektų.

80. Sprendimą dėl projekto finansavimo priima Ministerija Projektų taisyklių 153–160 punktuose nustatyta tvarka.

81. Ministerijai priėmus sprendimą dėl projekto finansavimo, įgyvendinančioji institucija per 3 darbo dienas nuo šio sprendimo gavimo dienos per DMS arba raštu (jei atitinkamos DMS funkcinės galimybės nėra įdiegtos ar laikinai neužtikrinamos) pateikia šį sprendimą pareiškėjui.

82. Pagal Aprašą finansuojamiems projektams įgyvendinti bus sudaromos dvišalės projektų sutartys tarp įgyvendinančiosios institucijos ir projektų vykdytojų.

83. Įgyvendinančioji institucija Projektų taisyklių IV skyriaus aštuonioliktajame skirsnyje nustatyta tvarka pagal Projektų taisyklių 4 priede nustatytą formą, pritaikytą Aprašui, parengia ir pateikia pareiškėjui projekto sutarties projektą ir nurodo pasiūlymo pasirašyti projekto sutartį galiojimo terminą, kuris neturi būti trumpesnis nei 7 dienos. Pareiškėjui per įgyvendinančiosios institucijos nustatytą pasiūlymo galiojimo terminą nepasirašius projekto sutarties, pasiūlymas pasirašyti projekto sutartį netenka galios. Pareiškėjas dėl objektyvių priežasčių turi teisę kreiptis į įgyvendinančiąją instituciją su prašymu pakeisti projekto sutarties pasirašymo terminą. Įgyvendinančioji institucija, įvertinusi prašymo priežastis, ir jei šis prašymas neprieštarauja Aprašui, turi teisę pakeisti projekto sutarties pasirašymo terminą ir apie savo sprendimą privalo informuoti pareiškėją ne vėliau kaip per 3 dienas nuo prašymo gavimo dienos.

84. Projekto sutarties originalas gali būti rengiamas ir teikiamas atsižvelgiant į projekto vykdytojo pasirinktą dokumento formą:

84.1. kaip pasirašytas popierinis dokumentas;

84.2. kaip elektroninis dokumentas, pasirašytas saugiu elektroniniu parašu.

VII SKYRIUS PROJEKTO ĮGYVENDINIMO REIKALAVIMAI

85. Projektas įgyvendinamas pagal projekto sutartyje, Apraše ir Projektų taisyklėse nustatytus reikalavimus.

86. Informacija apie kiekvieną Europos socialinio fondo projekto dalyvį renkama pirmą jo dalyvavimo tiesioginėse projekto veiklose dieną vieną kartą per projekto įgyvendinimo laikotarpį. Europos socialinio fondo projekto dalyviui pateikiama užpildyti Projekto dalyvio apklausos anketos forma, kurioje prašoma nurodyti informaciją apie Europos socialinio fondo projekto dalyvį, nurodytą Projektų taisyklių 270 punkte, papildomai Projekto dalyvio apklausos anketos formoje įtraukiant laukus, kuriuose dalyvių prašoma nurodyti gyvenamąją vietą. Projekto dalyvio apklausos anketos forma skelbiama ES struktūrinių fondų svetainėje www.esinvesticijos.lt, skiltyje „Dokumentai“, ieškant „Projektų valdymas“ ir „Kitos formos“.

VIII SKYRIUS APRAŠO KEITIMO TVARKA

87. Aprašas keičiamas vadovaujantis Projektų taisyklių III skyriaus vienuoliktajame skirsnyje nustatytais reikalavimais.

88. Jei Aprašas keičiamas jau atrinkus projektus, šie pakeitimai, nepažeidžiant lygiateisiškumo principo, Projektų taisyklių 91 punkte nustatytais atvejais taikomi ir įgyvendinamiems projektams.